ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízdila a JUDr. Brigity Chrastilové v právní věci **žalobce J. H.**, zastoupeného JUDr. Ladislavem Poláškem, advokátem, se sídlem Horní Paseky 321, Rožnov pod Radhoštěm, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 3. 2003, č. j. 43 Ca 210/2002 – 32,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému advokátu JUDr. Ladislavu Poláškovi, se sídlem Horní Paseky 321, Rožnov pod Radhoštěm, **se určuje** odměna za zastupování ve výši 650 Kč; tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Žalobce dále jen („stěžovatel“) napadá kasační stížností rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 3. 2003, č. j. 43 Ca 210/2002 - 32, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 7. 2002 ve věci úpravy jeho starobního důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci (zákon č. 119/1990 Sb.).

Poněvadž se jedná o právní věc, která je opakovaně v soudním řízení (v rámci správního soudnictví) posuzována od roku 1998, považuje Nejvyšší správní soud za vhodné úvodem odůvodnění svého rozhodnutí provést rekapitulaci žádostí stěžovatele o úpravu důchodu z důvodu soudní rehabilitace a rozhodnutí žalované i správních soudů v této věci.

Stěžovateli byl přiznán starobní důchod od 1. 2. 1987. Dne 26. 3. 1993 uplatnil u Okresní správy sociálního zabezpečení ve Vsetíně žádost o úpravu důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci, přičemž požádal o odškodnění příspěvkem k důchodu podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci. K žádosti připojil rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1991, sp. zn. 7 Tz 39/91, jímž byla zrušena rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě a Okresního soudu ve Vsetíně, a to pro porušení § 254 odst. 1, § 256 a § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, jimiž byl stěžovatel uznán vinným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. b), odst. 4 trestního zákona, za který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání deseti roků, k propadnutí celého majetku a k trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu vykonávat funkci vedoucího na úseku socialistického obchodu. Současně mu byla uložena povinnost uhradit podniku P. V. M. škodu ve výši 249 481 Kčs. Nejvyšší soud tak rozhodl v důsledku podání stížnosti pro porušení zákona generálním prokurátorem, a to ve prospěch obviněného. Dále ze správních a soudních spisů vyplývá, že dne 17. 12. 1992 vyšetřovatel Policie ČR rozhodl, že trestní stíhání proti stěžovateli se zastavuje. Stěžovatel byl tedy omezen na svobodě od 1. 7. 1963 do podmíněného propuštění dne 21. 12. 1970.

Žádost o úpravu důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci žalovaná zamítla rozhodnutím ze dne 23. 12. 1994. Rozhodnutí odůvodnila tím, že nebyly splněny podmínky zákona o soudní rehabilitaci, neboť ve stěžovatelově případě se nejednalo o trestný čin uvedený v § 2 či 4 zákona o soudní rehabilitaci, přičemž nebylo prokázáno, že by stížnost pro porušení zákona, v jejímž důsledku rozhodl Nejvyšší soud ČR, byla podána podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci. Ve správním spise je založeno sdělení Nejvyššího státního zastupitelství č. j. 1 NZn 224/94 ze dne 11. 11. 1994, které žalované potvrdilo, že stížnost pro porušení zákona ve stěžovatelově případě nebyla v jeho trestní věci podána podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, stížnost pro porušení zákona byla podána podle § 266 trestního řádu.

Proti tomuto rozhodnutí žalované podal stěžovatel „odpor“ dne 2. 1. 1995, v němž toto rozhodnutí označil za předčasné a poukázal na skutečnost, že Okresní soud ve Vsetíně bude rozhodovat o tom, zda má být odškodněn podle zákona o soudní rehabilitaci nebo podle zákona o protiprávnosti komunistického režimu.

Podáním ze dne 15. 12. 1997 se u Krajského soudu v Ostravě (dále pak spis veden pod sp. zn. 17 Ca 1/98) domáhal přezkumu rozhodnutí žalované ze dne 23. 12. 1994. Krajský soud v Ostravě v této věci rozhodl rozsudkem ze dne 23. 6. 1998, přičemž napadené rozhodnutí potvrdil. Již v tomto řízení stěžovatel tvrdil, že se domáhá účasti na soudní rehabilitaci proto, že byl v roce 1963 odsouzen z důvodu perzekuce komunistickým režimem. Krajský soud v Ostravě v odůvodnění tohoto rozhodnutí poukázal zejména na skutečnost, že soudy ve správním soudnictví neprovádějí zjištění, zda tehdejší navrhovatel (nyní stěžovatel) je účasten soudní rehabilitace. K tomu jsou příslušné soudy v řízení podle zákona o soudní rehabilitaci a takovým rozhodnutím by byl soud ve správním soudnictví podle § 135 o. s. ř. vázán. Poněvadž stížnost pro porušení zákona nebyla podána podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, a soudní rozhodnutí o to, zda a do jaké míry je stěžovatel účasten soudní rehabilitace, rovněž nebylo vydáno, nebylo možno na stěžovatele pohlížet jako na osobu účastnou soudní rehabilitace.

Toto rozhodnutí bylo napadeno odvoláním, o němž rozhodoval Vrchní soud v Olomouci, jenž (pod sp. zn. 2 Cao 193/98) potvrdil napadený rozsudek a zdůraznil,

že žalovaná není oprávněna učinit si úsudek o tom, zda stěžovatel spadá pod režim zákona o soudní rehabilitaci; z rozsudku Nejvyššího soudu z 26. 8. 1991, kterým byla zrušena rozhodnutí z šedesátých let v jeho trestní věci, není patrno, zda byl účasten soudní rehabilitace. Vrchní soud v Olomouci rovněž ze spisu Okresního soudu ve Vsetíně sp. zn. Nt 2303/94 zjistil, že již dne 9. 3. 1995 byl tímto soudem zamítnut návrh na vydání rehabilitačního rozhodnutí podle zákona o soudní rehabilitaci. Dovolání, které stěžovatel proti tomuto rozhodnutí vrchního soudu podal, vzal posléze zpět.

Stěžovatelův návrh na obnovu soudního řízení vznesený u Krajského soudu v Ostravě byl pod sp. zn. 17 Ca 378/2001 dne 31. 10. 2001 zamítnut.

Dne 1. 8. 2001 podal stěžovatel u žalované opětovně žádost o úpravu starobního důchodu z důvodu soudní rehabilitace, přičemž zásadní novum, které má vést ke změně předchozích rozhodnutí v této věci, spatřuje v rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001, č. j. Nt 2303/94 - 38, kterým byl zamítnut stěžovatelův návrh na vydání rehabilitačního rozhodnutí, v odůvodnění byl však vysloven názor, že stěžovatel „by měl být odškodněn dle oddílu 6 s ohledem na ustanovení oddílu 8 zákona o soudní rehabilitaci“.

Žalovaná v obsáhle odůvodněném rozhodnutí ze dne 10. 7. 2002 tuto opakovanou žádost zamítla. Těžiště právní argumentace žalované spočívá v tom, že původní odsuzující rozsudek byl v rozporu se zákonem, stěžovatel tedy byl zbaven svobody neoprávněně; nebyl však předložen žádný důkaz o tom, že došlo k odsouzení v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a právních normách. Žalovaná v odůvodnění uvedla, že pokud by z rozhodnutí Nejvyššího soudu v řízení zahájeném v důsledku stížnosti pro porušení zákona podané podle obecného ustanovení § 266 trestního řádu zcela jednoznačně vyplývalo, že důvodem zrušujícího výroku je právě porušení těch práv, která jsou chráněna § 1 zákona o soudní rehabilitaci, pak by neopomněla k tomu přihlédnout. Ve stěžovatelově případě však podle žalované žádné takové skutečnosti ze spisového materiálu nevyplývají. Pokud jde o předložené rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001, neobsahuje žádné nové skutečnosti, které by mohly být podkladem pro úpravu důchodu, tedy jež by vedly ke změně původně zamítavého rozhodnutí ze dne 23. 12. 1994. Již při vydání původního rozhodnutí žalované z roku 1994 totiž bylo k dispozici svým obsahem – pokud jde o výrokovou část – totožné rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně, jenž zamítl žádost o vydání rehabilitačního rozhodnutí. Názor na odškodnění vyjádřené v odůvodnění tohoto opakovně vydaného rozhodnutí žalovaná hodnotila jako nezávazné vyjádření názoru tohoto soudu bez přímé vazby na výrok.

Proti tomuto rozhodnutí žalované podal stěžovatel dne 19. 7. 2002 „stížnost“, jež byla Krajským soudem v Ostravě posouzena jako opravný prostředek podle části páté o. s. ř. V opravném prostředku stěžovatel dovozuje, že v jeho případě došlo k podání stížnosti pro porušení zákona podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci; pokud se tak nestalo, mohlo jít o formální chybu, která nic nemění na skutečnosti, že přezkum jeho trestní věci umožnila až změna politického klimatu v listopadu 1989. Vyjadřuje své přesvědčení, že byl jednoznačně rehabilitován v režimu oddílu 8 zákona o soudní rehabilitaci cestou stížnosti generálního prokurátora. Rovněž tak považuje pro správní orgán za závazné odůvodnění rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001. Stěžovatel se v opravném prostředku domáhá po krajském soudu konstatování, že byl plně rehabilitován podle zákona o soudní rehabilitaci a má nárok na úpravu starobního důchodu z tohoto důvodu.

Rozhodnutím napadeným kasační stížností pak Krajský soud v Ostravě rozhodl dne 28. 3. 2003, tak že se žaloba (v níž byl transformován opravný prostředek podle přechodných ustanovení zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“) zamítá. Podmínky pro úpravu důchodu stěžovatel nesplnil, neboť nebyl účasten soudní rehabilitace. Ustanovení § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, umožňuje změnu pravomocného rozhodnutí o důchodu, pokud se zjistí, že důchod byl přiznán nebo vyplácen v částce nižší, než náleží, anebo zjistí-li se, že se změnily skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu. V posuzované věci však žádná změna skutečností rozhodných pro výši důchodu nebyla zjištěna; nebylo prokázáno, že byla podána stížnost pro porušení zákona podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, předmětný trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví nebyl obsažen ve výčtu podle § 2 ani § 4 zákona o soudní rehabilitaci. Odsuzující rozsudek v trestní věci stěžovatele byl sice shledán v rozporu se zákonem, avšak nebylo prokázáno, že k odsouzení stěžovatele došlo za splnění podmínek stanovených § 1 zákona o soudní rehabilitaci. K odůvodnění usnesení Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001 Krajský soud v Ostravě uvedl, že jde o úvahu odůvodnění, nikoliv rehabilitační rozhodnutí.

V kasační stížnosti, jež byla podána včas, osobou, jež byla účastna řízení před krajským soudem, která je pro řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátem ustanoveným soudem, je tedy stížností obecně přípustnou, stěžovatel namítá, že žalovaná porušila § 40 správního řádu, neboť podle jeho názoru si přivlastnila pravomoc, která přísluší jedině nezávislému soudu. Podle stěžovatele v zákonu o soudní rehabilitaci neexistuje ustanovení, které by opravňovalo i soud vyloučit jej z režimu zákona o soudní rehabilitaci. V kasační stížnosti uvádí skutečnosti, z nichž dovozuje, že jeho trestní stíhání bylo účelově vykonstruované, zmiňuje se o praktikách Státní bezpečnosti, poukazuje na průběh vyšetřování v šedesátých letech. Generální prokurátor podal podle tvrzení stěžovatele stížnost pro porušení zákona podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci a Nejvyšší soud zrušil odsuzující rozhodnutí z důvodů uvedených v § 14 téhož zákona. Stěžovatel dále uvádí, že bylo povinností soudu ve správním soudnictví zjistit, jaké ustanovení přinutilo generální prokuraturu a Nejvyšší soud přezkoumat jeho případ. Odmítá názor krajského soudu k odůvodnění usnesení Okresního soudu ve Vsetíně z 23. 7. 2001. U Obvodního soudu pro Prahu 2 vede stěžovatel spor pod sp. zn. 18 C 14/99 s Ministerstvem spravedlnosti pro nesprávný úřední postup při aplikaci zákona o soudní rehabilitaci. Tomuto ministerstvu též stěžovatel klade za vinu, že již v roce 1994 (č. j. Odšk. 642/94/Kr/C ze dne 16. 5. 1994) vyslovilo názor, že zákon o soudní rehabilitaci se na stěžovatelův případ nevztahuje. Kasační stížnost pak stěžovatel doplnil ještě 24. 5. 2003; v doplnění uvádí, že jeho případ byl z politických důvodů vykonstruován za aktivní účasti Státní bezpečnosti, popisuje průběh výkonu trestu, uvádí, jak fungovalo plánované hospodářství v oblasti obchodu. Dále tvrdí, že celou dobu odporoval protiprávnostem komunistického režimu (uvádí příklady), a proto má na jeho věc dopadat zákon o protiprávnosti komunistického režimu. V kasační stížnosti rovněž poukazuje na okolnosti voleb do Zastupitelstva v Rožnově pod Radhoštěm a účast funkcionáře KSČ v nich. Závěrem znovu uvádí, že žalovaná si nemůže učinit úsudek o tom, zda byl či nebyl účasten soudní rehabilitace, ve svém rozhodování měla být vázána rozhodnutím Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001. Ustanovený advokát posléze kasační stížnost doplnil ještě 3. 7. 2003; změna rozhodných skutečností podle jeho názoru nastala ve smyslu § 56 zákona o důchodovém pojištění vydáním cit. rozhodnutí okresního soudu, neboť tímto rozhodnutím byla stěžovatelova žádost o vydání rehabilitačního rozhodnutí zamítnuta proto, že je neoprávněnou osobou, nikoliv proto, že by se na něj zákon o soudní rehabilitaci nevztahoval. Soud se měl pokusit vyložit § 1 zákona o soudní rehabilitaci na daný případ, neprovedl všechny dostupné a nabízené důkazy. Na stěžovatelův

případ má dopadat § 34 zákona o soudní rehabilitaci a jeho šestý oddíl. Porušením demokratických principů bylo i zjištěné porušení § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu. Dále v doplnění kasační stížnosti uvádí, že v řízení před Obvodním soudem pro Prahu 2 sp. zn. 16 C 14/99 byl dne 20. 1. 2003 podán znalecký posudek, z nějž má vyplývat, že starobní důchod přiznaný stěžovateli je přiznán v nižší částce, než náleží. Důkaz znaleckým posudkem pořízeným v tomto občanském soudním řízení nebyl před správním soudem proveden, i když projednávaná věc byla soudu známa. Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě je tak nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, nesprávně věc posoudilo po právní stránce, bylo vydáno předčasně. Proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti bez jednání, jak předvídá ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s., vázán rozsahem i důvody kasační stížnosti (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.).

Poněvadž stěžovatel nepodřadil důvody kasační stížnosti pod zákonná ustanovení, která vymezují důvody, pro které je možno kasační stížnost podat, musel tak učinit Nejvyšší správní soud.

Přitom považuje nejprve za potřebné uvést, že kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu, přičemž v kasační stížnosti není přípustné uplatňovat důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem, ač tak učinit mohl (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). V tomto ohledu – poněvadž stěžovatel v průběhu všech doposud proběhnuvších řízení v podstatě namítá, že byl účasten soudní rehabilitace, a proto mu náleží úprava starobního důchodu podle tohoto zákona – neobstojí z hlediska přípustnosti v zásadě námitka, že na jeho věc měl být aplikován zákon o protiprávnosti komunistického režimu – tato námitka nebyla v žalobním řízení, které je ovládáno zásadou koncentrace, v příslušné lhůtě uplatněna, krajský soud se jí tedy nemohl zabývat a Nejvyšší správní soud nemá v tomto ohledu co přezkoumávat. Ostatně žádné pozitivní rozhodnutí soudu, který by rozhodoval o stěžovatelově návrhu podle § 6 zákona o protiprávnosti komunistického režimu, předloženo nebylo. Dále Nejvyšší správní soud předesílá, že předmět přezkumného řízení soudního je vymezen předmětem přezkoumávaného rozhodnutí správního orgánu. Jestliže stěžovatel požádal opakovaně dne 1. 8. 2001 o úpravu důchodu z titulu soudní rehabilitace, přitom uplatnil jako novou skutečnost rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. 7. 2001, č. j Nt 2303/94 - 38, a o této žádosti žalovaná dne 10. 7. 2002 rozhodla, pak je tím vymezen i předmět soudního přezkumu (podle § 75 odst. 1 s. ř. s. pak soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu). Namítá-li proto stěžovatel, že dne 20. 1. 2003 byl v jiném řízení před jiným soudem podán znalecký posudek, jenž má obecně poukazovat na nesrovnalosti ve výpočtu starobního důchodu stěžovatelova (ve vztahu k dobám ve výkonu trestu odnětí svobody), pak se touto skutečností krajský soud zabývat nemohl. Podle § 56 zákona o důchodovém pojištění však stěžovateli nic nebrání, aby tuto věc řešil samostatnou žádostí.

Důvody uplatněné stěžovatelem, které Nejvyšší správní soud shledal přípustnými, je možno podřadit pod důvody uváděné v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., tedy nesprávné právní posouzení věci, vady řízení před správním orgánem (chybný přístup k předběžné otázce) a konečně tvrzený nedostatek důvodů rozhodnutí krajského soudu, případně nedostatek ve skutkových zjištěních krajského soudu.

Kasační stížnost není důvodná.

O stěžovatelových námitkách uvážil Nejvyšší správní soud takto:

Předmětem správního řízení byla stěžovatelova žádost, aby žalovaná s ohledem na úpravu v § 56 zákona o důchodovém pojištění znovu přezkoumala jeho nárok na příplatek k důchodu podle § 25 odst. 7 zákona o soudní rehabilitaci, neboť dne 23. 7. 2001 vydal Okresní soud ve Vsetíně usnesení, kterým sice zamítl stěžovatelovu žádost o vydání rozhodnutí o jeho účasti na soudní rehabilitaci, leč v odůvodnění uvedl, že by neměl být vyloučen z odškodnění podle zákona o soudní rehabilitaci. V této souvislosti nelze nepoukázat na skutečnost, že původní řízení o stěžovatelově žádosti z roku 1993 bylo pravomocně skončeno a přezkoumáno ve dvou soudních instancích. Správní orgán je právními názory soudy vyslovenými ve správním soudnictví vázán – tento princip platil jak podle úpravy účinné do 31. 12. 2002, tak podle nynější úpravy obsažené v s. ř. s. Již v dřívější aplikační praxi například Vrchního soudu v Praze bylo konstantně judikováno, že pokud soud v přezkumném řízení vyslovil právní názor k určité otázce, která byla předmětem žaloby, a v postupu či rozhodnutí správního orgánu neshledal porušení zákona, je správní orgán vázán i tímto posouzením. Vázanost právním názorem může být prolomena jen při nově zjištěném skutkovém stavu. Tato situace může nastat v případě, kdy je rozhodnutí správního orgánu zrušeno (pro jiné příčiny) anebo v případě, kdy hmotněprávní předpisy pamatují na rozhodování věcí s klauzulí rebus sic stantibus, jako je tomu v posuzované věci. Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/1995 Sb., o důchodovém pojištění, zjistí-li se, že důchod byl přiznán nebo vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, zvýší se; to platí obdobně, změnily-li se skutečnosti rozhodné pro výši důchodu nebo pro nárok na jeho výplatu (písm. d/ cit. ustanovení). Zákon o soudní rehabilitaci sice výslovně neobsahuje odkaz na procesní předpisy o důchodovém pojištění, nicméně soud nepochybuje o jejich aplikaci na přiznání příplatku k důchodu podle tohoto zákona; mj. jde o úpravu procesně výhodnější než-li striktní aplikace správního řádu.

V řízení, jež započalo 1. 8. 2001, šlo proto jedině o to posoudit, zda vydáním citovaného usnesení okresního soudu došlo k takové skutečnosti, jež mohla ovlivnit skutková zjištění učiněná v předchozím pravomocně skončeném řízení; právní otázky by pak mohly být posouzeny odchylně za situace, pokud by to změna skutkových zjištění vyžadovala.

Podle § 40 správního řádu (zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení) vyskytne-li se v řízení otázka, o které již pravomocně rozhodl příslušný orgán, je správní orgán takovým rozhodnutím vázán.

Zákon o soudní rehabilitaci (zákon č. 119/1990 Sb.) byl konstruován tak, že jednak docházelo ke zrušení pravomocných odsuzujících trestních rozhodnutí vyjmenovaných v § 2 ze zákona, jednak bylo možno vést přezkumné řízení a dosáhnout v něm zrušení odsuzujícího rozhodnutí pro jiné trestné činy neuvedené v § 2, avšak vyjmenované v § 4 zákona. V jiných věcech, než byly uvedeny v § 2 a § 4, byl podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci povinen podat stížnost pro porušení zákona generální prokurátor, jestliže přezkoumáním zjistil, že k porušení zákona došlo z důvodů uvedených v § 1. Podle § 30 odst. 3 zákona o soudní rehabilitaci se v posledně uvedeném případě pro odškodnění použije obdobně oddíl šestý zákona o soudní rehabilitaci. Podle § 34 zákona o soudní rehabilitaci se pravidla pro odškodnění použijí přiměřeně též v případech, kdy ve věcech, na které se vztahuje oddíl druhý, třetí a pátý zákona, byl rozsudek zcela nebo zčásti zrušen do dne 1. 7. 1990, na základě mimořádného opravného prostředku podaného podle trestního řádu nebo podle zákona č. 82/1968 Sb. Tento nárok na odškodnění bylo třeba uplatnit do 1. 3. 1993, jinak zanikal.

Podle § 25 odst. 1 zákona o soudní rehabilitaci bylo předpokladem pro odškodnění v oblasti důchodového zabezpečení, že poškozený byl zcela nebo zčásti zproštěn obžaloby podle zákona o soudní rehabilitaci, popřípadě bylo odškodnění vázáno na důsledek postupu podle § 30 zákona o soudní rehabilitaci.

Stěžovatel byl pravomocně odsouzen za trestný čin podle § 132 trestního zákona, který není obsažen ani ve výčtu v § 2, ani § 4 zákona o soudní rehabilitaci. Proto jeho soudní rehabilitace se mohla opírat jedině o stížnost pro porušení zákona podanou podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, který řešil případy, kdy došlo k odsouzení za nevyjmenované trestné činy, avšak k porušení zákona došlo z důvodů uvedených v § 1 zákona o soudní rehabilitaci. Stěžejním důkazem, jenž byl proveden v řízení správním vedeným již k prvé stěžovatelově žádosti o úpravu důchodu a byl rovněž proveden v přezkumném řízení soudním (sp. zn. 17 Ca 1/98), bylo vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 11. 11. 1994, č. j. 1 NZn 224/94, že v trestní věci J. H. nepodala Generální prokuratura ČR stížnost pro porušení zákona dle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci. Stížnost pro porušení zákona podal ve stěžovatelově trestní věci generální prokurátor podle tehdejší úpravy § 266 trestního řádu a Nejvyšší soud, jak lze z odůvodnění jeho rozhodnutí seznat, odsuzující rozhodnutí zrušil, poněvadž shledal porušení trestněprávních předpisů. Správní soudy jsou podle úpravy obsažené v § 52 odst. 2 s. ř. s. vázány rozhodnutím soudů o tom, zda byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal. Pokud tedy soudy působící v trestněprávní oblasti vynesly výrok v trestní věci stěžovatele, není věcí žalované, ale ani správních soudů, aby taková rozhodnutí interpretovaly a usuzovaly z nich na závěry, které v nich explicitně obsaženy nejsou. Stěžovatelovo subjektivní přesvědčení, že ke zrušujícímu výroku v jeho trestní věci (a posléze k zastavení řízení) došlo proto, že jeho trestní stíhání bylo politicky motivováno, obdobně pak, že přezkum jeho věci byl vyvolán primárně změnou politického klimatu, zůstává za předestřené situace pouze vnitřním přesvědčením stěžovatele a jeho tvrzením, pro něž v řízení před správními soudy nebyla shledána důkazní opora. Nejvyšší správní soud nalezl ve správních spisech žalované jediné vyjádření, a to okresního státního zástupce Dr. M. (Vsetín) z 7. 3. 2001, který v dopise stěžovateli uvedl: „Tehdejší generální prokurátor při podávání stížnosti pro porušení zákona proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 2. 1964, č. j. To 75/64, zřejmě vycházel z ustanovení § 30 odst. 2 zákona … o soudní rehabilitaci. Jedná se však pouze o můj názor, který by Vám měl potvrdit nebo vyvrátit tehdejší generální prokurátor.“ Oproti tomuto názoru vyslovenému v poloze osobní domněnky však stojí jednoznačné potvrzení Nejvyššího státního zastupitelství výše citované ze dne 11. 11. 1994, které tuto domněnku vyvrací a ponechává tak stěžovatelovo přesvědčení nadále v poloze subjektivního ničím nepodloženého tvrzení. Nejvyšší správní soud totiž neshledává žádný důvod pro to, aby tehdejší generální prokurátor nepodal stížnost pro porušení zákona podle § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci (stalo se tak 2. 5. 1991, tedy téměř rok po účinnosti tohoto zákona), jestliže by shledal možnost politického zneužití (vykonstruování) trestního stíhání vedoucího k odsouzení stěžovatele v roce 1963. Neučinil-li tak, není možné absenci takového postupu orgánů činných v trestním řízení nahrazovat úvahou správního soudu.

Stěžovatel považoval za rozhodující novou skutečnost, jež měla podle něj ovlivnit rozhodnutí žalované, názor Okresního soudu ve Vsetíně vyslovený v odůvodnění usnesení z 23. 7. 2001 k jeho účasti na odškodnění podle oddílu šestého zákona o soudní rehabilitaci, přičemž výrokem tohoto rozhodnutí byl návrh na vydání rehabilitačního rozhodnutí zamítnut. Stěžovatel se dožaduje vázanosti správního orgánu, tedy žalované, názorem vysloveným v tomto odůvodnění, a pokud tak nepostupovala, tvrdí, že porušila § 40 správního řádu. Je skutečností, že správní orgán je vázán rozhodnutím orgánu příslušného ve věci rozhodnout (§ 40 správního řádu). Okresní soud ve Vsetíně byl oprávněn jako soud, jenž rozhodoval

v původním trestním řízení v prvním stupni, k rozhodnutí podle § 2 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci, zda a do jaké míry je odsouzený účasten rehabilitace, a to i bez návrhu, popřípadě k rozhodnutí v přezkumném řízení podle § 4 a násl. cit. zákona. Byl by příslušný i k rozhodnutí o návrhu podle § 6 zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu. Tento soud dvakrát zamítl návrh stěžovatele na vydání rehabilitačního rozhodnutí. Tímto rozhodnutím je nesporně žalovaná vázána a nemůže dovozovat vlastním úsudkem, zda stěžovatel přesto nebyl účasten soudní rehabilitace podle oddílu druhého či třetího cit. zákona. Tato věc byla pravomocně k tomu příslušným soudem rozhodnuta. Jestliže žalovaná zkoumala, zda ve zrušujícím rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tz 39/91 nenalezne přece jen oporu pro stěžovatelovo tvrzení, že jeho trestní stíhání bylo politicky vykonstruované, a že tedy ke zrušení jeho odsouzení došlo z důvodů podávaných z § 1 zákona o soudní rehabilitaci, pak zašla až na samu hranici, jež je jí jako orgánu důchodového pojištění vymezena právě § 40 správního řádu, a to ve prospěch stěžovatele, za situace, kdy ve zrušujícím rozhodnutí Nejvyššího soudu není na zákon o soudní rehabilitaci nižádný odkaz. Nejvyšší soud zrušil odsuzující trestní rozhodnutí proto, že shledal vady v dokazování a v hodnocení důkazů. Pokud by tento soud rozhodující v důsledku stížnosti pro porušení zákona aplikoval zákon o soudní rehabilitaci, musel by na něj výslovně odkázat, popřípadě by z jeho odůvodnění musely být patrné skutečnosti uváděné v § 1 zákona o soudní rehabilitaci. Tak tomu však není. Žalovaná neporušila svým rozhodnutím § 40 správního řádu, námitka není důvodná. Zmínka, kterou Okresní soud ve Vsetíně učinil bez jakéhokoliv vztahu k výroku svého rozhodnutí, nemohla mít pro žalovanou jakýkoli právní význam.

Pokud stěžovatel napadá rozhodnutí krajského soudu pro nedostatek odůvodnění, popřípadě pro nedostatek skutkových zjištění, pak je nutno opětovně připomenout předmět správního řízení, jímž je vymezen i soudní přezkum, přičemž soud věc posuzuje podle skutkového a právního stavu ke dni správního rozhodnutí. V posuzované věci šlo o to, zda usnesením Okresního soudu ve Vsetíně z 23. 7. 2001 byla do případu vnesena nová skutečnost, která by zvrátila, i soudy několika stupňů již dříve potvrzený, závěr, že stěžovateli příplatek k důchodu z titulu soudní rehabilitace nenáležel. Toto byla ústřední otázka, kterou byl v tomto řízení krajský soud povinen vyřešit, resp. posoudit, zda při jejím posouzení žalovaná postupovala v souladu se zákonem. Odpověď na takto položenou otázku je v napadeném rozhodnutí úplně a přesvědčivě odůvodněna a soud neměl žádnou potřebu k této věci jakkoli doplňovat dokazování provedené žalovanou. Ostatně v protokole o jednání na č. l. 30 soudního spisu je protokolováno stěžovatelovo vyjádření, že doplnění dokazování nenavrhuje.

Ani v právním posouzení věci neshledává Nejvyšší správní soud pochybení; krajský soud v projednávané věci užil správné právní předpisy a přiléhavě je vyložil. Ve stěžovatelově případě k datu vydání správního rozhodnutí (10. 7. 2002) nebylo zjištěno, že by se změnily skutečnosti, které vedly již dříve (23. 12. 1994) k zamítnutí jeho žádosti o úpravu důchodu z důvodu soudní rehabilitace.

Pouze pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že na stěžovatelův případ nemůže dopadat ani § 34 zákona o soudní rehabilitaci (na což usuzuje v kasační stížnosti), neboť ten mohl být aplikován pouze na případy, na něž se vztahoval oddíl druhý, třetí a pátý, přičemž podmínkou bylo, že rozsudky v těchto věcech byly zrušeny do 1. 7. 1990, tj. data účinnosti zákona o soudní rehabilitaci. Stěžovatel byl odsouzen za trestný čin, na nějž se tyto oddíly nevztahovaly, přičemž zrušující rozhodnutí je z 26. 8. 1991. Ani tato námitka mířící do právního posouzení věci není důvodná.

Nejvyšší správní soud z vyložených důvodů kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 s. ř. s.).

O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1, 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení mu nenáleží, to by příslušelo žalované, která však podle § 60 odst. 2 ani v takovýchto případech právo na náhradu nákladů nemá. Stěžovateli byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven advokát; tomu přísluší odměna, kterou hradí stát (§ 35 odst. 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Odměna byla určena za dva úkony právní služby (převzetí zastoupení a písemné podání soudu ve věci samé); tarifní hodnota pro určení odměny představuje 500 Kč (§ 9 odst. 2, 3 písm. f/ vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif), sazba odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty do 500 Kč částku 250 Kč. Za dva úkony právní služby bylo přiznáno na odměně 500 Kč a dva režijní paušály po 75 Kč (§ 13 cit. vyhlášky), celkem tedy 650 Kč, které budou vyplaceny z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. ledna 2005

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu